

Kimyasal Metalurji için Sorular (Terkel Rosenqvist Principal of Extractive Metallurgy)

Hidrometalurji

1. İdeal davranış gösteren ($\gamma=1$) tuzlar kullanılarak (NaCl , Na_2SO_4 , CaCl_2 ve MgSO_4) ayrı ayrı olarak 0,01 M konsantrasyonda sulu çözeltileri hazırlanmıştır.

a) her bir tuzun ayrı çözeltilerdeki aktivitelerini hesaplayınız.

b) 0,01 M NaCl ve 0,01 M CaCl_2 içeren çözelti içerisindeki NaCl 'nin aktivitesini hesaplayınız.

2. Ortalama iyonik aktivite katsayıları 10 M HCl çözeltisi içerisinde 10,5 ve 0,1 M HCl çözeltisi içerisinde 0,8'dir.

a) Her iki çözeltinin pH değerini ve HCl 'nin aktivitesini bulunuz. Konsantrasyonun 10M olduğu durumda HCl basıncı $5,5 \times 10^{-3}$ atm ise 0,1M olduğu durumda HCl basıncını hesaplayınız.

b) HCl basıncının 1 atm olduğu sırada konsantrasyon 19,2M'dir. Bu bileşimdeki çözeltide aktivite katsayısını (γ) hesaplayınız.

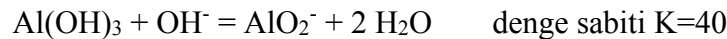
3. Ag_2S 'in 25 °C sıcaklıktaki suda çözünebilir madde miktarı $5,5 \times 10^{-51}$ 'dir (aktivite konsantrasyona eşit alınır).

a) Doymuş Ag_2S çözeltisi içerisindeki Ag^+ ve S^{2-} iyonlarının konsantrasyonlarını hesaplayınız (sadece bu iki iyonun çözüldüğünü varsayınız).

b) $\text{Ag}^+ + 2 (\text{CN})^- = \text{Ag}(\text{CN})_2^-$ reaksiyonunun denge sabiti $0,6 \times 10^{19}$ 'dur. 0,1 M NaCN içeren doymuş Ag_2S çözeltisindeki $\text{Ag}(\text{CN})_2^-$, Ag^+ ve S^{2-} iyonlarının konsantrasyonlarını hesaplayınız.

c) Her iki çözelti (doymuş Ag_2S ve NaCN ilave edilen doymuş Ag_2S çözeltileri) hava ile reaksiyona maruz bırakılırsa S^{2-} oksitlenerek SO_4^{2-} 'ye dönüşecektir. Bu durum Ag_2S 'in çözünürlüğünü nasıl etkileyecektir, a ve b durumlarında ne gibi farklar olacaktır.

4. $\text{Al}(\text{OH})_3$ katısı 25 °C sıcaklıktaki suda şu iki reaksiyona göre çözünmektedir:

a) $\text{Al}(\text{OH})_3$ ile doymuş bir çözeltideki pH 1 ve 14 arasında $\log a_{\text{Al}^{3+}}$ ve $\log a_{\text{AlO}_2^-}$ değerlerini hesaplayın ve grafik çizin.

b) Her iki reaksiyon da endotermiktir. Artan sıcaklıkla çözünürlüğün nasıl etkileneceğini açıklayınız.

5. Bir çinko kalsinesinin nötr çözüldürme işleminde, 2 M Zn^{2+} çözeltisi $\text{Zn}(\text{OH})_2$ ve $\text{Fe}(\text{OH})_3$ katıları ile dengeye yaklaşmaktadır. Dengedeki Fe^{3+} konsantrasyonunu ve çözeltinin pH'ını hesaplayınız. Denge sabitleri $\text{Zn}(\text{OH})_2 = \text{Zn}^{2+} + 2 (\text{OH})^-$ reaksiyonu için $4,5 \times 10^{-17}$ ve $\text{Fe}(\text{OH})_3 = \text{Fe}^{3+} + 3 (\text{OH})^-$ reaksiyonu için $6,0 \times 10^{-38}$ 'dir. Aktivite katsayıları ihmal edilecektir.

6. Bakır iyonları içeren bir sülfat çözeltisi demir ile sementasyon işlemi ile değerlendirilmektedir. Reaksiyon dengeye geldiği durumda ($E_{\text{hücre}} = 0 \text{ V}$) çözeltideki Fe^{+2} miktarı 0,6 g/L'dir. Nernst eşitliğini kullanarak bu çözeltide demirle yapılan bakır sementasyonu sonucunda çözeltide kaç gram bakır çökelmeden kalır.

($E^\circ_{\text{Fe}} = -0,441 \text{ V}$, $E^\circ_{\text{Cu}} = +0,334 \text{ V}$, $R=8,314 \text{ J/mol.K}$, $F=96485 \text{ J/V}$)

(Atom ağırlıkları: $\text{Fe}=56 \text{ g/mol}$, $\text{Cu}=64 \text{ g/mol}$.)

7. Titreşimli bir sementasyon işleminde 1 cm çapında demir bilyeler kullanılmaktadır. Proseste kullanılan elek açıklığı 200 mesh'tir. Sisteme konulan 1 kg demir bilya tüketildiğinde elde edilecek sement bakırın safiyetini hesaplayınız (Sementasyonun sadece elek üzerinde gerçekleştiğini kabul ediniz).

8. 10^{-5} mol Fe^{3+}/l içeren bir çözelti düşünelim. Bu çözeltiden $\text{Fe}(\text{OH})_3$ çöktürmek isteniyor. Minimum pH değeri ne olmalıdır ? ($K_s = a_{\text{Fe}^{3+}} \cdot a_{\text{OH}^-}^3 = 3,8 \times 10^{-38}$, 25 °C'de)

9. Bakırhidroksitin çözünürlük çarpımını bulunuz ve 0,1 M'lık bakır sülfat çözeltisinden bakırhidroksit çöktürmek için gereken teorik minimum hidroksit iyon konsantrasyonu ve pH değerini hesaplayınız.